

Seminarium "Min oskuld är inte din heder"

2015-11-21

Stockholm, ABF-huset/Kata-salen

Under lördagseftermiddagen höll *Kvinnors Rätt* i samarbete med *Nätverket mot hedersrelaterat våld* ett seminarium kring oskuldsmyten, dess sociala och kulturella påtryckningar och förslag på lösningar.

Om varför flickor hotade i hederns namn söker oskuldsintyg i Sverige, år 2015. Myten om "mödomshinnan" är verksam än idag inte bara i många delar av världen utan också här i Sverige bland traditionella grupper. Vi tänker fokusera på männens ansvar, precis som Eva Moberg gjorde för många år sedan: "Det är männen som måste släppa oskuldsmyten", hävdade hon.

Seminariet hade bjudit in företrädare för den professionella, vetenskapliga, politiska världen tillsammans med representanter för de ideella krafter som på olika håll stöttar de som utsätts för diskriminering och våld i hederns namn och som verkar för att hitta mer komplexa lösningar i en komplex fråga.

Maria Rashidi, ordförande i *Kvinnors Rätt* förklarade att syftet med seminariet var att lyfta frågan om vilka konsekvenser hedersnormer får för de ca: 100.000 drabbade ungdomar som bor i Sverige och hur vi kan förbättra deras villkor.

Maria Rashidi menade också att det var en kontrollerande hederskultur och lagenlig diskriminering mot kvinnor som ledde till att hon för många år sedan lämnade sitt hemland Iran. Hon själv råkade ut för en mordförsök med motiv i hederskulturella normer i Sverige. Nu är även hedersnormer och våld i dess namn vardag för många kvinnor, barn och normbrytare i segregerade områden och orter i Sverige år 2015.

Det är nu hög tid att fokusera på att männen i högre grad tar ansvar för att normer som strider mot mänskliga rättigheter, inte inskränker individens livsutrymme eller formen för hur de vill leva.

Birgitta Essén, gynekolog, professor och överläkare vid Institutionen för kvinnors och barns hälsa, *Internationell mödra- och barnhälsovård (IMCH)*, Uppsala universitet, inledde seminariet med att utifrån den medicinska professionen beskriva *hymen*, dvs slidkrans ofta benämnd som mödomshinna, och myter om hur den är konstruerad och fungerar.

Myten om en hinna in till slidan är inte medicinskt eller vetenskapligt grundad. Slidkrans beskriver mer korrekt hur hymen är konstruerad. Inte heller är myten korrekt om att kvinnan bör blöda i slidan vid penetration första gången.

Orsak till ev. blödande (gäller ca 20-60% av kvinnorna) är istället att kvinnan inte är tillräckligt upphetsad och därmed inte är fuktig nog i slidan.

Birgitta Essén poängterade att det var oetiskt enligt läkarkodex att plastikoperationer utfördes av läkare för att "återställa" mödomshinna hos unga kvinnor som sökte hjälp eftersom en sådan hinna inte existerade. Det var av yttersta vikt att sådan kirurgi skulle stoppas eftersom medicinen inte ska understödja sociala myters fortskridande bland vissa grupper.

Det är 20 gånger högre risk (2015) att en utlandsfödd kvinna ska leva upp till den s.k. oskuldnormen, myten om den fysiska mödomshinnan som ska spricka. År 2007 var risken 17 gånger högre.

Trots ökande siffror finns forskning som visar att attityder och normer, om de får lyftas och diskuteras, förändras över tid.

Därför att högsta vikt att sexualundervisning riktar sig till alla elever i skolan. Det får inte vara något som föräldrar kan välja om deras barn ska närvara på.

Andra positiva attitydförändringar har kunnat konstateras när pappa och dotter hittat och fört en dialog eller om par av kärlek väljer att gemensamt ifrågasätta de

normer som de lever under.

Essén föreslår att svenska medborgare som levt längre tid i Sverige ska möta och föra dialog med de inom samma sociokulturella grupp som inte tillbringat så lång tid i Sverige för att beskriva hur de lever idag och hur de tagit handskats med och sammanfogat sina gamla normer med de normer som de lever med i Sverige idag.

Läs även:

NCK: Att möta patienter som söker för oro kring oskuld och heder, Rapport 2011:2

Läkartidningen, 2015: 112: 16 april nr.

Nicklas Kelemen, etnolog, fältarbetare - styrelseledamot i *Nätverket mot hedersrelaterat våld*.

Han beskrev att målgruppen som för vidare och stödjer de traditionella hedersnormerna återfinns i många olika etniska, religiösa och sociokulturella grupper. Nicklas K. har arbetat med attitydförändringar bland män inom dessa grupper och beskrev det på följande sätt: Jag har mött många män i mitt arbete, för att föra dialog om jämställdhet och männens och pappornas ansvar för pojkars fostran, då han möts många gånger med hederskulturella normer när män upplever att Sverige förstör den traditionella familjen. Bland dessa män som jag mött finns det grupper av män som uttrycker att de individer som bryter eller hotar att bryta gamla traditioner av hedersnormer antingen är "försvenskade" och därmed kan uteslutas ur den egna sociokulturella gruppen, eller så anses de inte längre ingå i den "egna" etniska gruppen.

Nicklas Kelemen efterlyste en mer proaktiv hållning i frågan om hedersnormer, hedersrelaterat våld och dess konsekvenser och refererade till tidigare förslag som lagts fram av b.l.a. Kofi Annan, Fadime Sahindal, Göran Persson, Elisabeth Fritz och Dialogprogrammet som då ledde han på Rädda Barnen. Han menade att hedersrelaterat våld kan förebyggas i ett demokratisk land men adekvata åtgärders

som föreslagits sedan 2001 är helt enkelt inte implementerade. Förlorarna är de 100 000 diskriminerade ungdomar, vinnarna är de invandrarfientliga som under alla dessa förlorade år tågat in i riksdagen (genom att utnyttja mångkulturalismens problematiska sidor, bl.a.).

Berit Jernberg, politisk sakkunnig till jämställdhetsminister Åsa Regnér, beskrev regeringens hållning och uppdrag samt att man tidigare fokuserat mer på konsekvenser och stöd för de utsatta än de som utsätter individer för hedersnormer och hedersrelaterat våld. B.l.a. har Länsstyrelsen i Östergötland fått i uppdrag att under 2015 kartlägga hur föräldrastöd kan förbättras.

När det gäller myndigheternas roll så är inte det inte fråga om en kunskapsbrist kring hedersnormer och dess konsekvenser utan stora variationer på implementering och hur de ska arbeta med frågan och målgruppen som lever under dessa normer.

En seminariepanel bestående av representanter från professionella, politiska och ideella sektorer samtalande kring frågeställningar om vad regering, riksdag och myndigheter kan göra för de hundratusen ungdomar som är utsatta för hot och diskriminering i hederns namn.

I panelen:

Jämställdhetsministern Åsa Regnér (S)

Maria Abrahamsson (M)

Birgitta Essén

Mahin Alipour ordf. Iranska kvinnors kamp för frihet

Zubeyde Demirörs, *Athena mitt nya hem*

Afshaneh Vahdat, ordf. *Barnen Först*

Mehret Dawit, Eritreanska föreningen

Maria Rashidi,

Nicklas Kelemen

Detta är ett axplock av det som kom fram under paneldiskussionen:

Sätt press på de religiösa samfund som årligen får 60-70 miljoner kronor att de ska måste uppfylla vissa villkor för att berättigas medel. B.la. erkänna att mödomshinnan är en myt och att ha aktiva förslag på hur dessa myter kan krossas (Mehret Dawit, Maria Rashidi, Mahin Alipour).

Se till att de handfasta och konkreta program som finns inom landstingen (ungdomsmottagningar, läkarmottagningar och sjukhus) efterföljs (Birgitta Essén).

Könsstympning är ingen privat fråga (Mehret Dawit).

Sätt press på medier att inte syssla med sensationsreportage utan väl underbyggda faktaorienterade artiklar om nuläget. I dagsläget understödjer media "gamla nyheter" och kontraproduktiv information och fakta om mödomshinna, och hedersnormer (Birgitta Essén, Zubeyde Demirörs).

Mammor och pappor som migrerar har större möjlighet att kunna förändra sina normer och attityder när de kommer. Utnyttja den möjligheten (Birgitta Essén).

Uppmaning att ge regeringen förslag på åtgärder i den pågående utredningen kring Våld mot kvinnor. Utkomsten av förslagen kommer sedan att ges medel (Åsa Regnér).

Nationella insatser ska skapas mot mansvåld och attityder kring hedersrelaterat våld

(Åsa Regnér).

Inrikesministern bör kunna se till att det går att utläsa vilka brott som är av hedersrelaterad karaktär (Maria Abrahamsson).

Viktigt att komma ut i jobb och därmed snabbare kunna integreras och få ta del av Sveriges syn på jämställdhet, lagstiftning mm. (Maria Abrahamsson).

Myndigheten kring Mänskliga rättigheter som är i startgroparna borde se över och har tillsyn på hur samfund och organisationer lever upp till de mänskliga rättigheterna likaväl som myndigheten ska övervaka hur myndigheter efterföljer de mänskliga rättigheterna (Maria Abrahamsson).

Sexualundervisning och RFSU:s insatser i skolan måste följas av alla elever. Vi har skolplikt i Sverige. Religiösa orsaker är ingen anledning att få slippa undervisning. (Zubeyde Demirörs)

Religiösa skolor där det saknas insyn bör stängas eller kontrolleras regelbundet kring sina attityder och normer om heder (Afshaneh Vahdat).

Kulturrelativism och rasism är två sidor av samma mynt. När samhället inte vågar ta i frågan pga detta så blir dessa "tabubelagda" frågor farliga för kvinnor och barn som utsätts för hedersnormerna (Afshaneh Vahdat).

SFI-utbildare behöver få relevant och konkret undervisningsmaterial för att kunna processa med frågan (SFI-lärare i publiken).

Det finns många som är födda i länder där oskuldskraven före äktenskap är mer eller mindre lagstadgade och har kämpat för jämställdhet redan innan de flydde från dessa länder, de behöver inte utbildas för millioner om HRV. men de saknar oftast inflytande, makt och jobbar ofta gratis eller i tillfälliga projektform, i stället för att de skulle ges inflytande och makt för att styra arbetet för de preventiva insatserna (Nicklas Kelemen).

De som utsätts för hedersnormer är inte "bara" offer utan många gånger även starka och modiga eftersom de ifrågasatt normerna (Zubeyde Demirörs).

Diskussionerna var kreativa, intensiva och ärliga och det hettade till på riktigt när frågan kom till religioners ansvar. Åsikterna gick isär ibland mer eller mindre radikalt så att även känslor tog över. Men det har vi sett förr och det visar att vikten och behovet av sådana möten är stora.

Bilaga

Konkreta förslag - till jämställdhetsministern, Åsa Regnér.

Kvinnors Rätt - ordf. Maria Rashidi

Att genomföra oskuldskontroller skall kriminaliseras, förbud räcker inte.

Prof. Birgitta Essén:

1. Det är av högsta vikt att sexualundervisning riktar sig till alla elever i skolan. Det får inte vara något som föräldrar kan välja om deras barn ska närvara på.
2. "Kultursensitiv vård i det mångkulturella samhället" bör tas upp på agenda för analys.

Nätverket mot hedersrelaterat våld - Nicklas Kelemen (från styrelsen)

1. Undervisning i jämställdhetsfrågor - SFI

Barns- och kvinnors rättigheter i ett jämställdhetsperspektiv ska vara ett prioriterat ämne i introduktionen inom *flyktingmottagning och SFI*. Studiematerial bör finnas på respektive språk, *inklusive* frågan om förtryck och våld i hederns namn. Professionella tolkar bör kunna anlitas vid behov. Det är angeläget att börja med introduktionen redan i Migrationsverkets regi på flyktingmottagningar. Lärare som undervisar i samhällsorientering för nyanlända bör ha dokumenterad, mångårig erfarenhet av demokrati och jämställdhetsarbete. Jämställdhets- och värdegrundsfrågorna i form av dialoger bör ha en klart *prioriterad* ställning i undervisningen; minst tjugo timmar som grund (förslaget framfördes redan vid den första Riksdagskonferensen om våld i hederns namn, den 20 november 2001 – bl.a. i samarbete med Fadime Sahindal).

2. Om de manliga etniska organisationers ansvar

Slutna mansdominerade etniska organisationer och samfund som förespråkar *kollektiva rättigheter* där t.ex. föräktenskapliga kärleksrelationer förbjuds ska erbjudas resurser för att utveckla långsiktiga *samarbetsprojekt* för att arbeta för barnens rättigheter, jämställdhet och den moderna mansrollen. Det är regeringen som bör se till att arbetet kommer igång och sker på bred front - förslaget framfördes redan vid den första Riksdagskonferensen om våld i hederns namn, den 20 november 2001. (NGOs saknar auktoritet och myndigheternas "projektpolitik" under femton år ger bevisligen inte önskad resultat - i vissa fall tvärt om).

Om bakgrunden till förslaget:

Också FN påpekar de etniska organisationernas ansvar, specifikt i västvärlden; Kofi Annan, den 9 september 2002, UN. News. I Sverige gjorde det bl.a. dåvarande statsminister Göran Persson några dagar efter mordet på Fadime Sahindal (*Aftonbladet*, 2002-02-26) men sen blev det tyst från regeringen. Fadime Sahindal själv har ofta påpekat samma ansvar i samarbete med dåvarande Rädda Barnens Dialogprogram.

3.

FN konferens I.

Förslag om att jämställdhetsministern tar upp stafettpippen efter Eva Mobergs projekt då hon med en grupp framsynta kvinnor och män arbetade för en FN konferens om mansrollen och jämställdhet – men också om hederskulturer och könssegregation i skolor och offentliga miljöer.

FN konferens II.

Förslag om att vår feministiska regering tar ett stort steg till och börjar arbeta för en FN konferens *specifikt* för att sammankalla världens dominerande religiösa auktoriteter, präster och imamer för att avhandla frågan om religionens roll och jämställdhet, samt frågan om oskuldskontroller och myten om mödomshinnan (som inte finns). Målet med konferensen bör vara att skilja Gud/Gudarnas budskap och auktoritet från frågan om flickors rätt till den egna kroppen. En FN konferens om "*Spräck myten om mödomshinnan*" (*Aftonbladet*, 2008-08-30).

4.

Rikskonferens i Sverige - i Bourguibas spår, från 1964

Eva Moberg rapporterade 1964 från Tunisien om att president Habib Ben Ali Bourguiba offentligt uppmanat för att sluta med det föräktenskapliga oskuldskravet på flickor. Det är brådskande att jämställdhetsministern *och* statsministern skulle följa president Bourguibas exempel och 60 år senare arrangera ett stort konferens och en serie seminarier till Eva Mobergs minne: "*Spräck myten om mödomshinnan*" i Stockholm och Rinkeby, Tensta, Rosengård, Angered och Bergsjö, m.fl. för våra olika religiösa samfund där män generellt tror att myten om oskulden är en verklighet som Gud/Gudarna sanktionerar.

Mehret Dawit, Maria Rashidi, Mahin Alipour:

Religiösa samfund som uppbär bidrag måste uppfylla vissa villkor, gällande demokratiska normer, för att berättigas medel. Dessa samfund måste bl.a. erkänna att mödomshinnan är en myt och arbeta aktivt för att sådana myter skall krossas. I annat fall skall de inte vara berättigade till att erhålla bidrag/skattepengar.